

ВАФО ФАЙЗУЛЛО

ҲУТ

Шеърлар

ТОШКЕНТ
ЧУЛПОН нашриёти

Ўз 2
Ф 20

МУҲАРРИР
АЪЗАМ УҚТАМ

Файзулло, Вафо.

Хут: Шеърлар. — Т.: Чўлпон, 1993. —
64 б.

Жуда кўп истеъдодли тенгдошлари ичида ўзига хослиги билан ажралиб турадиган Вафо Файзулло — уйчан, маърифатли ва вазмин шоир. Шеърлари туйғулар, образларга бой, ўқишли. Қўлингиздаги тўплам чиннакамга янги шеърлардан иборат.

Файзулла В. Весна: Стихи.

Ўз 2

4702620202 — 30
Ф $\frac{4702620202 - 30}{360 / 04 / - 93}$ Қўш. 93

ISBN № 5—8250—0379—7 © Вафо Файзулло, 1993.

* * *

Варраklar осмонга сояниган кўприк,
Зардолу панжаси қонаган уфқ.
Булутлар югуриб ҳориган хўтик,
Қирларнинг лабидан ичаман кўшиқ.

Кўклам нон ёпади меҳрлар қийчи,
Ариқнинг рошидан излайман сингил.
Чилланинг субҳида очилган куйчи,
Қирларга сочилиб ётибди кўнгил.

Адирлар уйғонган зангор хиргойи,
Бахшининг манглайи исённинг йўли.
Тунлари ўғирлаб зарғалдоқ ойни,
Қуёшнинг нуридан кундузни кийгум.

Сўнгра турналарга қўл силккан Ватан:
Кўзимда ҳилпирар мунгли қизғалдоқ.
Отажон, май ичманг, кўшиқ айтаман,
Кетмоқлигим керак жуда ҳам йироқ.

НОМАЪЛУМНИНГ ҚУШИҒИ

Тонгнинг астаридан тўкилди исмим,
Бокира хаёлни йўрғаклади йўл.
Ҳеч кимни уйғотмай: ҳар кун қон қусдим,

Даҳаним майдонида чақнаган Бедил —
Айтинг камалакнинг буёғи шубҳа,
Нафасимнинг ранги менинг қанақа?

Оғзимга термулиб сайради қирлар,
Бу майса гунгмиди, сўқмоқ сарбонн.
Қуруқ дарёларда ғолиб қитмирлар,
Синиқ дуторларга жойлаб рўёни,
Балки ҳали тўлғай қалбнинг ўзани,
Ҳали жим ҳисларим ўзани қани?

Гўрини қазиди гумон ҳаваснинг,
Юксалди саримсоқ семиртирган гап.
Ишонч болталади ҳоким қафасин,
Уйғонгин, руҳим менинг, ўлимни қарғаб.
Ҳавасимнинг жанги бўлмасдан бурун.
Журъатимнинг чанги чиқмоқда нечун?

Жодулади лойли кўча кўзимни,
Кўзи чарос кўклам бағишлаб армон.
Айбим — мақтамадим унга ўзимни,
Сизга севги ато қилибди ёлғон.
Сарғайган сомон билан буғдойи сарсон,
Юракдаги тандир қачон ёпгай нон?

Зангори тупроқнинг дардлари хўрак,
Чорлади кўзимдан оққан наҳрни.
Зангори тупроқнинг подшоҳи — юрак,
Асради туйғуси ўтли сағирни.
Нега англамайди саждам дили — жон,
Кетаяпти бўғзим тили гунг ва қон!

Тақдиримга кирди кади палаги,
Сарв танани чирмаб интилди олға.
Қонда элнинг зилол ҳамда кўлмаги,
Дордаги Насимийдек осилган ёдга.
Ахир, узилгандек ердан оёғим,
Туйғуларга меҳроб — Қаъба қаёқда?

Укам тушунмади, ўзича осмон,
Отам юкунмади, ўзича армон,
Кунлар букилмади, ўзича арқон,
Шомлар келаверди, ўзича ўпқон.
Сўзим гирён бўлиб чиқди васлига
Ҳақнинг ҳур тасвири нима аслида?

Баҳорнинг силласини суғорди қуёш,
Онамнинг алласини суғорди қуёш.
Кўнглимнинг ярасини суғорди қуёш,
Руҳимнинг даласини суғорди қуёш.
Узимни танимасдан бергум қаёққа?
Нафасимнинг ранги қўзғал оёққа!

* * *

I

Бизга моҳмомонинг чодирини интиқ,
Денгизлар қавиган булут кўрпали.
Онам йигирма йил тикди чимилдиқ,
Имиллаб ўтган рўзлар айтар «Ҳуйбали»
Сарғайган ишқ,
Омонлаган ишқ.

Бугчаларда буғиб
Сўлиган кўклам.
Бешигим тебратиб чайқалди қўшиқ:
— Қачон катта бўлади орзум,
Қачон катта бўлади бу ишқ.

II

«Севаман жондан», бурилиб кетдинг,
Мен оловга урилиб кетдим.
Чодирини йиғди моҳмомо,
Иртиқ елдан қонли хат битдим.

III

Келгин офтоб ўтовин курди,
Сахродаги юрак чайламга.
Сепларингни олган ойбаҳор,
Епирилади тошқин даламга.
Ялпизчалар хушбўй табрикдир,
Қоқигуллар висолнинг акси.
Айланади теграмда қирлар,
Бинафшалар сабримнинг акси.

БОҚ ТУПРОҚҚА...

Боқ тупроққа, нутқи бордир,
Келди кўклам, сути бордир.

Ариқларда чопди неъмат,
Тилсимланган сандиқ ғордир.

Майса ўсди, кишна саман,
Иккимизга икки дордир.

Бинафшалар кўтарди туғ,
Кимга ёғий, кимга ёрдир.

Турна насим, қизир базм,
Рақсга тушган лайлак қордир.

Вафо ғусса гиламида,
Учгин кўкка, кўклар зордир...

ТАЛАБАЛАР ШАҲАРЧАСИДА

Бунда мен кимнидир йўқотганим рост,
Нимани топганим била олмасман.
Занжирбанд этади орзулар бехос,
Арвоҳнинг ортидан қолмасман...
Бунда кўнглим осмон, бунда кўнглим Шарқ,
Кўринар умидимнинг ёниқ юраги.
Ғанимларим ожиз туйғуларга ғарқ,
Темир замонанинг қўлда элаги...
Бунда хаёлимга идрок парвона,
Тутқин журъатимга қанот оламан.
Этса этар мени илҳом девона;
Турна хатлар келтиради онамдан...
Бунда учрамайди бирорта сотқин,
Дили эгриларнинг йўли кесилган.
Ширин қайғулардан мен буюк оқин,
Майли қизил гулим ётга сузилган...

КУЗ ВА БАҲОР ОРАЛИҒИДА

Осмоннинг рангига қўшилган ранглар,
Олмалар ҳидини ҳидлайди тутиб.
Қишлоқ. Бошланади пистоқи жанглар,
Яшамайди улар баҳорни кутиб.

Сўлгин боғ. Қабариб қолган қабрлар,
Кўксимни тўлдирар айтмай алвидо.
Тунларни қучоқлаб йиғлар адирлар,
Эскирган фаслдан бўлмасдан жудо.

Тонгда уйғонади кўкарган тупроқ;
Тугайди мен эккан сўнгги сабрлар.
Қаҳратон остига қолмасдан чорбоғ,
Қуёшга талпина бошлар қабрлар...

ЧУЛПОН

Ҳали кўп қон қусиб, келади кўклам,
Дардимизни ҳеч ким ололмас юлиб.
Қанотимга киргин, ёлғизим алам,
Мен кулиб келган эдим, кетяпман тўлиб.

Адирлар ҳаяжоннинг боқий дояси.
Соф қолса бас на-да тонгнинг этаги.
Юракнинг ипини уз, дорнинг боласи,
Тугаб бошланади ҳурнинг эртаги.

Сотқин жұраларни танир арвоҳим,
Қуёшнинг қизлари деб гулларим сўлган.
Гўринг нурга тўлгай эрта гуноҳим,
Юртнинг даласида бугун хор бўлган.

Юракда юраклардан ҳайдалган худо,
Шудгорланган дилга экканим сабр,
Кўзи кўр қизғалдоқлар, айтмангиз
видо,

Боши очиқ дилдор — Бинафша хайр...
Ҳали кўп қон қусиб, келади кўклам...

ХИЗРНИНГ ЯЛАНҒОЧ НАФАСЛАРИ

(Туркумдан)

* * *

Карвонга арзймайди аслида сарбон,
Сарбонга арзймайди аслида даврон.
Арзимаслар эрта арзиб қолсалар,
Тупроқ кўкка кетиб, қулайди осмон.

* * *

Итлар тўйга етди. Кимнинг тўйига?
Филлар рафига тушди. Кимнинг куйига?
Кимнинг куйлигини, куй кимлигини;
Қиёматдан олдин ё кейин билишади.

* * *

Ичи тўла оғриқ, кулади юрак,
Или маҳкам боғлиқ, ҳаволар варрак,
Шишмасам, кулолмасам, нима керакман...
Кўнгил билан бедил бўғишади.

* * *

Дарёнинг лабида дардли ҳаваслар,
Тиллонинг олдида эса нокаслар.
Мабодо, донеликка сўралса тўлов;
Донони пуллайди бу эси пастлар.

* * *

Хас каби дунёдан учиб кетмагин,
Нокасдек дунёни қучиб ўтмагин!
Одамни одам билмас ҳайвонсифатлар,
Одамликка олға! Чўчиб, битмагин.

* * *

Сени фақат ғамлар қутласа,
Жигарингни эса айрилиқ.
Зарбалардан қўлда гулдаста,
Томоғингда ёнғай ҳайқирлиқ.

* * *

Осмон яқин, ер қаттиқ эмас,
Бўлса битта гулча сийратинг.
Миллатталаш манқуртлар билмас,
Ишқ ва ҳайрат сенинг умматинг.

ҚҰҚЛАМНИНГ ТҰНҒИЧ КУНИ

От арава ишга тушди,
Гўридан турди узум.
Қуёшни қўшга қўшди,
Туғилган гўдак рўзи.

Уйғон, болам уйғон-а,
Соғлар бугун девона.

Ариқни топди ялпиз,
Қийчига чопди сингил,
Бўлмоқчи эдинг ҳофиз,
Қаёқда қолдинг кўнгил.

Уйғон, болам, уйғон-а,
Соғлар бугун девона.

Халтасин қоқлаган чўл,
Чаккасига гул тақади.
Гулкачкар сулув думбул:
Тоғда гулхан ёқади:

Уйғон, болам, уйғон-а,
Соғлар бугун девона.

Тупроғи совиган момо,
Томиридан чиқди чечак.
У кийган мовий ридо
Улан айтиб боражак.

Уйғон, болам, уйғон-а,
Соғлар бугун девона.

ШАРҚ ҲАҚИДА ШАРҚНИНГ ҚУШИҒИ

Мачитларни қулатади тингланган орзу,
Армонларнинг армонлари чоғлайди камон.
Кунчиқарнинг кўкламига боғлаб тарози
Лайлакларнинг тилаклари келади омон.

Дилторларнинг баҳолари бўлган ҳаяжон,
Қўтир кампир дуосига ўзин отади.
Яссавийнинг дуторига осилган армон,
Гадейларнинг елкасига боғлар ортади.

Куртакларнинг дарахлари туғилган кунда,
Ҳасратларни қоқ ёради ўлмаган тарона.
Суюнчилар оқиб келар, осмон бағрида
Шаҳзодалар қул бўлади, шоҳлар девона.

Оқ кунларни орқалайди беқазо дунё,
Оҳангларда бахшидалик каромат дилман.
Кўзларимни юрагимга боғлаган наво
Юрагимда айтилмаган дардларим — Ватан.

Турналарнинг хуржунлари тўлган баҳорлар,
Олиб келинар, олиб кетилар, йиллар майдонда.
Хаёлларнинг софликлари бўлиб ғалаба,
Қуёшнинг ўзи ҳам бизлар томонда.

* * *

Отанг — Жануб ҳайдади-я,
Кўклам хабари қотган нонинг.

Жавзо — бошоқ, асад — хирмон
Сумбула — кулча, хўжа — мезон.
Ҳаққингни олдинги, капалак?!
Мен ҳам сенга ўхшасам керак?!

Уйингни куйдирди падар,
Дардинга маҳлиё офтоб.
Ортингдан қолмасдан йўрғалар,
Осмоннинг қўлида рубоб.
Дардингни чалдингни, капалак?!
Мен ҳам сенга ўхшасам керак!?

Сиқтаб соғинган онангни,
Сутини эмади олча.
Олчани чўқлаб кесак,
Саратон ёйди шолча.
Боғларни билмаган, капалак,
Мен ҳам сенга, ўхшасам керак?!

Бугун япроқлар — пайтава,
Тупроқ оёғига ўраган.
Арғимчоқ — бузуқ арава,
Кўкламдан нажот сўраган.

Куйларинг қайдан тўраган?
Билмадинг, билмассан, капалак,
Шу боис тинмассан, капалак,
Шу боис ўлмассан, капалак?!
Мен ҳам сенга ўхшасам керак?!

ҚАҲРАТОН ЭТАГИДАН ҚУҚЛАМ ҚУРТАГИГАЧА

1

Ғарқ бўлган кунданинг илдизида Шарқ,
Ҳали туманларнинг бағрида орзу.
Қаҳратон қонини тўкиб халиққан,
Нафаслар баҳорга етмоғи лозим.

2

Қийчи эгаллади томлар устини,
Тупроққа қорилган мактублар қайтди...
Боғларда анқиди тилсиз эътиқод,
Юракнинг гўрида юракни туғиб...

ЖУРЪАТ

Лой кўчалар менинг гангиган тилим,
Мовий кўзларингга сиғмасдан дарди.
Пахса деворларнинг нигоҳи гулим,
«Севаман» баҳтидан бизни айирди.

Хўрсинади адир, дарё бўғзимда,
Жавзо қизғалдоғи чалади қарсак.
Журъатга айланмаган ҳайратинг бир пул,
Қунлар Гули қаҳ-қаҳ: — гўдаксан, гўдак.

Йўқ, қуёш халтасида тўлдирилган хун,
Очилгай хўп тортинчоқ, маъсума сийрат.
Ичимдаги зулматни туфлаган куним,
Уйғонар тирикликнинг маънисини журъат.

* * *

Телба фарёдимни тингланг кенгликлар,
Мен гунг безоридек бўронни тўсдим.
Ҳофизсиз ариқларда қўл силкиган жим:
Қитиқланган майса — орият дўстим.

Севги изорига тўлди овуллар,
Тўпори кўчаларда ёнди бир исм
Етти фалак кўргин, дардлар ёқилди,
Қадрдон тонгни излаб уйғонди сўзим.

Давраларга қайтмас бепарво ғазаб,
Ер парчин нигоҳларда қариган исён.
Нафасим бораяпти йиллар оралаб,
Енгилмаган ҳамроҳ, қани ҳаяжон?

Шароб кўтаради нураган девор,
Боғлар чумчуқларнинг хонишига банд.
Бу кунларни сен ҳам умрбод ёд ол,
Шомлар қафасида майли занжирбанд.

* * *

Эзади куй,
Зада кўнгил,
Ғусса инқиллайди.

Тубсиз азоб,
Қарғалган гул,
Чумчуқ чўқиллайди.

Хароб имкон,
Туроб булбул,
Соқов лақиллайди.

Гунг келади бу йўлдан,
Келади одамови...
Дили шаккок, бийрондир,
Суҳбатдоши армондир.
Гунг келади бу йўлдан,
Келади одамови...

Танишлардан қочади,
Янтоққа дил очади.
Маломатдир отаси,
Ҳақоратдир онаси.
Гунг келади бу йўлдан,
Келади одамови...

Қайларгадир боқади,
Қайлардандир оқади.
Шудгорланган ишқ, алла,
Қўшиқсиз, сағир дала.
Гунг келади бу йўлдан,
Келади одамови...

Дўстлар дўстсиз қолганлар,
Тонглар юзсиз толганлар.
Қуёш кунни пуллайди,
Евлар юртда гуллайди.
Гунг келади бу йўлда,
Келади одамови...

НУРОТАЛИК БОЛА САФАРҲ

Янтоқларни кўтариб йўлга,
Чиқдим, мени қутлагин, эй, Шарқ.
Хуржунимда ҳаваслар тўла,
Ҳавасларим мевали дарахт.

Шабодалар экилган ўлка,
Азобларга тошлар ҳали кўп.
Яғринимга тикилган юртда,
Достонларни кетягман экиб.

Бир қўшиғим Жуманбулбулдир,
Унинг кўзи бу қирлардир-о
Қўл силкиydi яна битта гул
Жамалак соч; хайр, дилрабо.

Ортга қайтиб кўрмоқлик душвор,
Шувоқларни оламан жангга,
Бор умримга етгулик наҳор,
Баҳор байроқ берар Ватанга.

Йўлга чиқар қирлардан дунё,
Одамларнинг қалбидан созим.
Хуржунимда тўла Осиё,
Қутла мени тўнғич овозим.

«АЛПОМИШ»НИНГ ДАВОМИ

Қуёш парчинлаган ер.
Уфқларнинг ораси.
Саман отни севган эр,
Туёқлар говораси.
Эҳ-ей, Ойбарчин камон,
Сузган қирлар яғрини.
Ўркач-ўркач севгидан,
Ёрар қирлар бағримни:

«Асли шундай бораман,
Сиз ҳам шундай келингиз.
Алпомиш мен бўламан,
Ойбарчин сиз бўлигиз»,
Занжирбанд бўлган туғён,
Юрагимнинг дараси,
Алпомиш чопган исён,
Бойсун-Қўнғирот ораси.

Ойнинг бу ўроғига,
Барча дардимни айтмам.
Бойчибор туғидан,
Сачраган сўнги байтман.

Елларнинг ишқи машшоқ,
Чақнар чақмоқ сумбула.
Ун тўрт ботмонли ҳисдан
Ясаб олдим дўмбира.

Сочлар ўйнаган тақим...
Михлар қоқилган сўқмоқ.
Адирнинг сағри тахтим,
Уйғоқ камалак белбоғ.

Ииллар оша Ойчеҳра,
Босганида чақирим.
Танглайимда қуриб кўшк,
Ойбарчинни чақиргум.

Кўнгил кенглик йўллайди,
Саҳро этагин тутиб.
Охир кўкдан қулайман,
Қалдирғоч қошни қучиб...

Лек ёрал ёвқур қўшиқ,
Тортиб шернинг наъраси.
Хилпирар хушбўй, жўшиб
Бойсун — Қўнғирот лолася...

БУЗИЛАЕТГАН КУЧА БОШИДА

Сўнги баҳор, қариган болалик,
Энг юқори учар варрақлар.
Бўғизларда сўзлар қирралик,
Гилоссиз болали келажак.

Хотира учун тушилар расмга,
Икки бола, тўрт қарчиғай ўрик.
Бедарак қайтмаган ўша варраклар,
Қайтар тушларимга урилиб.

Кутилмаган гуллашлари олмаларнинг,
Ўзлари билади гулласалар ҳам.
Дуд бўлади Ҳасан амаки:
«Меҳнат бор, элат бор, йўқотилган кулбам».

Хайр дейишга тил йўқ, тил кесик,
Ахир, янги ватан бор, ранг-баранг қандай.
Кунларни ушлаб олиб роса тўзитдик,
Навжойни мақтайдилар кўркини чайнай.

Қўшниларга очиқ бақраяди қўшнилар,
Энди ғазабларига ўзлари ҳукмрон.
Баҳор тўй бошлайди, февраль тўкилар,
Орзу аравасида армон кўч-кўрон.

* * *

Итлар ҳуришида қандайдир сир бор,
Дардлар қуршовида тўлғонар қишлоқ.
Етти қароқчидек пиёда, бедор.
Кўнглим далаларни кезади яйдоқ.

Ҳилол қўнди гунг мачитнинг томига,
Оғир тиловатдан кучанар кулба.
Орзулар беландилар ҳилол қонига,
Енгилмас муслималар — юлдузлар, олға.

Ойдин, кумли йўлда поданинг изи,
Майса ва тупроқнинг гўзал бағрида.
Олмаларни аврар юксак қалб насим,
Кўмилган қуёшни излаш дардида.

Баҳорлардан келган чўғлар чуриди,
Қолган нафасларга ишонгин, куйин.
Олис юрагингда ўлган бўрига,
Ой кўк киймасанг, қип-қизил кийин.

* * *

Қишлоқ йўлда фасли заъфарон,
Севги турна арғимчоғида.
Югургандек ортидан гирён,
Баҳор қучган юрт булоғи-ла.

Итлар эди бизга қадрдон
Шамолларнинг увлаши қўшиқ,
Икки кўнгил иккита осмон,
Қишлоқ йўлда улғайди қўшиқ.

«Севасанми мени, Нодира»,
Қишлоқ йўлга ёздим чинакам.
Итлар бўлди дарддан девона,
Кўзларида ухлар тўрт кўклам.

Адирларни куйлайди орзу,
Илк бор титроқ — сўнги қўнғироқ.
Овозада келган овозни,
Йўлларимга айладим чироқ.

Куйлар сотган кал аттор амак,
Ишқ ҳақида берди хиргойи.
Ҳуштакларга жойланган тилак,
Қишлоқ йўли тўқир рубоний.

Тут шохига осдилар ёзни,
Каллакланган баҳодир мозий.
Қирда қолган мағрур болалик,
Қишлоқ йўлнинг қўлдаги сози.

Оч бўридек тун ҳам ютинар,
Севгимизни асрар оймомо.
Қиймаланган қисмат мактублар,
Қишлоқ йўлнинг юраги аро.

Хайрлашмай учаётир йиллар,
Хотирани чорлар жамалак.
Қишлоқ йўлда улғайган қўшиқ,
Қишлоқ йўлда бўлғай келинчак.

Хотира турна аргимчоғида,
Бир умрга қалбимда армон.
Энди ўшал вақт қароғида,
Қишлоқ йўлу фасли заъфарон.

ҲАЙИТ ОҚШОМИ

Тўрткўзлар кутиб олган болакайларни,
Рамазон айттирар қишлоқ йўллари.
Лабларда наво бўлиб эриб кетган тун,
Эсга олиб келар содда йилларни:

— Е рамазон айтиб келдим эшигингизга,
Худо кўчқордек ўғил берсин тилло
бешигингизга.
Гунг остона бирдан бошлайди кўшиқ,
Чол тинглаб титрайди эшилиб туйғу.

Қорахатлар тўлиб кийинган бўшлиқ,
Кўзлари ёрийди — эй, туғади сулув.
— Янгача, янгача
Менга беринг тангача
Оёғимиз узилмагай
Мурод айтиб тонггача.

Томларда ҳовузларни келарлар кўтариб,
Олма дарахтини босар ҳаяжон.
Бир этак болакайга боғлар йўталиб,
Узига кўшиқ тўқир ошиқ Қаҳрамон?

— Бойнинг бир қизи бор тўн бичади,
Пигитлар султонидан сув ичади.
У бичган тўнларнинг қуроғи йўқ,
Рўзада ўлганларнинг сўроғи йўқ.

Нурумид кампирнинг ёқилиб чироғи,
Орзулар орзудан кетар кеккайиб.
Бу кеч кўшиқларда қайтар қароғи
Оймомонинг чўпчаклари қасддан кексайиб.

Сенинг тилинг дудуқ, кулар маймунлар,
Тағнагингда харсанг дарднинг забони.
Тотли-тотли сўзлар, оқил тўтилар,
Диллари ириган, олқиш майдони.

Сўзлари ямланган ул бўм-бўш оғиз,
Тиланчи нотикларга умри садақа.
Минглаб сўзга тўлган қулоқ ялмоғиз,
Тилсиз сийратингни ботиргай чўққа.

Доно, нодон кимлар, айирмас ҳислар,
Машриқ, Мағриб зеҳни — яра, ёрилган.
Нон ёпгувчи қорни тўқларни излар,
Ҳаром кеча маъсум тонгга қорилган.

Дилингни шўх гўркови — мешқорин давр,
Улдирса, чиримассан, дея қўрқади.
Лафзингни ўғирлаган қароқчи, ёвкул,
Сўзингга мурдорларнинг чанги юқади...

Сенинг тилинг дудуқ, ҳофизанг қудуқ...

Рўмолинг — кўм-кўк дарё,
Тушларимда танғийсан.
Тузалмаган бедаво;
Саҳаргача санғийман.

Кокилларинг — раъногул,
Ариқ рошин ҳидлайман.
Арзир десанг, гунг булбул,
Эслаб, тилсиз йиғлайман.

Қароғларинг лағча чўғ,
Юракни куйдирганман.
Мени тирилтирган ўқ,
Бахтлимисан, суйганим?..

БОБОМ ФАЙЗУЛЛО ҲАЙДАР ХОТИРАСИГА

Бугун ўланингиз қайда, қайда ўзингиз,
Менинг томоғимга тиқилган жавзо.
Энди тупроқ тинглар ўтли сўзингиз,
Жонга ўт ташлади руҳоний қазо.
Эл сизни кузатди Наврўз тонгида,
Гиёҳлар кўк кийиб, оғ ўраб само.
Мен-чи, кечикиб бордим таъзиянгизга,
Сўзингизни ўстирмоқчи бўлган бедаво.
Кечикдим, қарзимни юз йил узолмас,
Ҳаётнинг ёлғончи, терс аравасида.
Кўзёш ичга чўккан, дардим увлолмас,
Қорачиғи булоқ ярамасларнинг...
Қушлар азон айтган чини азадор,
Патларини юлган кўкда турналар.
Улар етмиш баҳор сиздан хабардор,
Улар етмиш кузак қалбни тирнаган.
Билмадим, шеър керак эдими, сизга,

Тилингиздан эса тушмасди ҳикмат.
Нима қолдирдингиз азалий бизга,
Англаб қон йиғлади, қувнади фикраг.
Таржимаи ҳолми, у кимга керак?

Ун ёш кичик эди сиздан «инқилоб».
Афсус, жанг қилмади, қаро кун юрак,
Нега, саҳрои дард чалмади рубоб?
Мен сиздан нафратландим ҳам ҳайратландим,

Ёмон кўриб-кўриб, севдим жонимдан.
Гунг забон замон, тушун, тушун шу бугун,
Ургулгим, кўлмакдаги ҳалол қонимдан...
Болалик. Илк ҳосилга кирган шафтоли,

Чиқдим тепасига нафс илинжида,
Қаллаклаб ташладингиз манфур хаёлни,
Шаҳид кетди ниҳол, тирик йўнғичқа.
Кўрдингизми молни бизлардан яхши,

Еҳуд биз ҳайвондан эдикми ёвуз.
Эй, бадфеъл руҳияти бепоён бахши,
Овул куйларига ҳоким чанқовуз.
Зиёрат қилолмайман қишлоққа борсам,

Гўрингизни, аввал дардкашим оғил.
Ундаги омочларга дилимни ёрсам,
Эгасиз бўйинтуруғнинг тилида довул:
— Тингла, ўғри ўғил, кўргин, кўр ўғил,

Эшит, эшитмасанг бўлгил хўр, ўғил.
Тўқималар бўш ҳамон, дунё хар, ўғил,
Сўзи соф кўпларнинг, иши ғар, ўғил...
Бугун ўланингиз қайда, қайда ўзингиз...

ЕЗ-3-И

Бугдой башоғининг рангидек армон,
Байтул аҳзон ичра кўкарган сурҳон.
Илон чаққан боғлар айтади азон
Ез-3-и.

Висол оқшомини қазиган қизлар,
Қатқалоқ пайкалларда экилди излар,
Лабларни елимлади ложувард сўзлар,
Ез-3-и.

Чордевор тўлқинлари буздими ўзан?
Чалдевор оқинлари туздими ўлан?
Қалбимнинг келинчаги бичдими сўзан?
Ез-3-и.

Даштларнинг қувраган ўтлари тугун,
Бошларнинг рухсори рухсатсиз тўкин,
Тилларнинг қонаса, қонига юкун!
Ез-3-и.

* * *

Ишхона — гунг кунлар эҳроми,
Дардимни ўқиган кенг осмон,
Эзгулик чошланган хотира айвони.

Ишхона. Югурар чўрткесар тафаккур;
Эй номим, ҳайқирай ким учун?
Хўрланган ирода бепоён.

Ишхона. Қалбларнинг қаърида қазинг гўр,
Сотилган ғийбатлар тўкилди умрга.
Боғларда қулаган қанотсиз тасаввур.

Ишхона. Дўсти йўқ сўфилар жўнайди,
Азонлар туши-ла дарёга.
Беғубор товушни ўйлайман.

Ишхона. Тарк этдим каллакли тутларни,
Узлатга чекинган Яссавий ғори мен,
Хаёлнинг тубида яшайди кентларим.

* * *

Девона кулфатдан туғилган сабр,
Изғийди саратон тунлари бирга.
Бузуқ жомадондек очилган қабр,
Вайрона қалбимни сочаман ерга.

Ҳушимни тирнайди у кунлар, афсус,
Юрак чўғларида кимнингдир кўзи.
Нопормон хаёллар сизми, мен хасис,
Қатағон бахтимга чанг солган ўзим.

Бир йиллар ҳаллослаб югурган ҳавас,
Кўрлар нигоҳида кўринган жио.
Улоқиб тентиган хасга арзимас,
Дарёнинг куйидек тингланмас гадо.

Угаймас бўлади чинакам ўғлон,
Гунгдек қочмоқдадир сўзлардан нари.
Софлик гулшанига талпинган инсон,
Хўнграйди қучоқлаб тақир қирларни...

Қайда — эй, лаҳадсиз бепоён имкон,
Жизғанақ журъатни бергувчи қайтиб.
Бугун мен қонталаш орзуга хоқон,
Қуёшни кўтариб юрибман дайдиб.

* * *

Мен телба. Узимдан енгилган телба,
Дилимни ёндираш ишқнинг чўғлари.
Кимни излаганман, кимгаман эга,
Руҳимни руҳимнинг ўзи бўғади.

Кўчаларда дайди, ишқнинг гадоси,
Елвориб қараса, қонайди яра.
Лола нигоҳимда кўрнинг нидоси,
Дилим сенга ташна, фақат қарама.

Бўлдим ожиз, ҳатто қолдим ишончсиз,
Овораман, ғамни кўз-кўз қилолмай.
Биров худосиз, дер, биров меҳрсиз,
Яшамоғим шартми ўзни биллолмай?

Мен-телба. Менга ҳеч ўхшамас телба,
Аллалаб ухлатсам, ухламас хотир.
Қулман — орзулари қолган беэга,
Қўрқоқ қўнғироғим сизни уйғотур.

ҚУЛ

Оёғим ит, тилим тўти,
Кунлар йўлак, тунлар минбар.
Қон ортилган гардан хўтик,
Дили маймун мен дарбадар.

Шижоатим майда тошча,
Тепкиланса ташлар қадам.
Сарғаймоқда яшил қувонч,
Одам бўлмай бўлдим одам.

Ортга қайтмас ожиз гунча,
Рангларига таслим олам.
Хокисор шом тўшалгунча,
Чучмал лабим санайди таъм.

Қулоқларим оҳангга кар,
Ғийбатларга эса яғмо.
Тушларимнинг султони зар,
Йўлбошловчим — қорним — худо.

НУСХА

Майли мен тўпори, майли мен содда,
Юзимга отасиз ҳар хил баҳони.
Биздан минглаб йиллар ўзиган олдга,
Пул билан ўлчайсиз ёвқур даҳони.

Сизнингча, фойдасин билмаган довдир,
Отилган кулгулар мисли палахмон.
Ҳақиқатнинг эса юраги долдир,
Кўзи очиқ кўрлар машҳури замон.

Базмлар, зиёфатлар ўтмайди сизсиз,
Сўзингиздан томиб дононинг нақли.
Эртанинг донолари оғзи қон, сўзсиз,
Туфланган башарангиз кечага тақлид.

Булбул дилдан кўчиб келдингиз шайдо,
Оҳанг оҳурига тўлдириб — ғусса.
Қаранг, хушбахт сафлар бўлмоқда пайдо,
Сиз фақат нусхасиз, сиз фақат нусха.

* * *

Дарё ўзанига ета олмаган,
Ғусса қалбим билан чақирай сизни.
Лачагин қорларга тўшаб толмаган,
Эрта қулунлайди қуёшнинг қизи.

Мақом ҳовлисига ҳозир қўноқман,
Чакак дарвозаси калити — сўзим.
Олғир ҳайратчилар боқинг йироқдан,
Сарғайган деворлари қулади кузнинг.

Қартанг мучал билан қолган момолар,
Етти пушт ўргилсин сизларни оҳанг,
Наврўз қачон келар, сўрай худодан,
Бебош қаҳратонни ютмоқда наҳанг.

Чорчўп соҳилида кема бор — Исо,
Тиши ўтган тонглар уни ўқигил.
Биби Марям дуррасидан юрагинг Вафо,
Даҳрий эртакчига бўлсанг-да ўгил.

Таъзирдор шафақ бунча ғамғусор,
Хайр, қон ёстиқни ўғирлаган дам.
Момо ҳаво бу тун яна шоҳсувор;
Юрагингни очгин менга гулгинам...

Тупроқ том устида қизғалдоқ,
Англаган олами болалик.
Ун қарич исён бу,
Ун тўрт газ армон бу
Азали, аллали...

Таадди, варрақлар қонатган,
Осмоннинг қонлари ям-яшил.
Ямалган булутни чангаллаб,
Йиқилмас эътиқод.
Хотирга боғланган соқов дард
Кел. Эшил,
Тупроқ том устида қизғалдоқ.

Нуроний ғам қаҳат,
Муаззин айтади гарчи Март.
Упичлар сўрайди ялпизлар,
Баҳорни чалишга сафлан мард!
Наврўзнинг руҳоний қудрати қўбизим.
Тупроқ том устида қизғалдоқ.

Майли, кўр ишончни етакла,
Борлиқнинг кўзлари суронли.
Гулкачкар¹ тутади қизғалдоқ,
Шафақнинг этагида.
Ўзингни оссанг ҳам бўлади, исён-эй.
Тупроқ том устида қизғалдоқ.
Мен тавоф айладим руҳимни,

Кесаклар шимиған ишқ сўтак
Мовий кўз йиртмаса бўғзимни,
Зангор қалб бермагай келажак,
Юртимнинг қон томган дафтари,
Тупроқ том устида қизғалдоқ.

ҚЎШИҚ

Пахса девор,
Устида бор,
Тўртта дутор
Улкан бемор.
Пахса девор,
Қулаган ор.
Ун саккиз минг
Қўлда дутор.
Сайратади,
Булутларда бир қўшиқ бор.

¹ *Гулкачкар — Чуст тоғлиридаги кўкламнинг биринча гули.*

Иқилади булутчалар,
Иқилади сўнгра баҳор
Қасам ичган уфқ дутор,
Қуёш бемор.
Бир қўшиқ бор.
Уфқ бемор,
Қуёш дутор.
Хўнграб йўлга чўккалар нор,
Бир қўшиқ бор.
Уркачларим ёлбор-ёлбор,
Девонавор.
Қумга сиғмас
Уркач абгор,
Уттиз кунлаб сув ичмаган
Бир қўшиқ бор.
— Қумлар — сарбон.
Қум қаҳрамон }
Елғиз йўлда,
Елғиз армон.
Йўлга тушган тойлар зотдор.
Туёқларнинг буёғида
Бир қўшиқ бор.
Бир қўшиқ бор.
Тепаларнинг нарёғида,
Эртақларнинг оёғида
Девлар хунхор.
Ташлаб кетган йиллаб баҳор.
Оқ теракка, ким керакка
Хаёлларда бўлган тулпор

Абдували¹ изларда бор.
Саманларнинг тушларида,
Ётган виқор
Виқорлардан бир қўшиқ бор.
Ҳар бир қўшиқ битта баҳор,
Гомерда минг,
Есенинда юзта баҳор.
Симирилган тонгги аброр
Абдулла²ку сара баҳор.
Бўламанми мен ҳам баҳор.
Бир қўшиқ бор,
Чўллар сариқ
Тортган чориқ;
Нидо безор,
Кунлар бозор.
Ҳарфларнинг бўйинларида
Тошган озор
Бир «қўшиқ» бор.
Қутилмоқлик керак ундан
Қўшиқ сўраб сопол тундан.
Ҳали ҳам мен гўл, тўпори
Бошим ёрди қаттиқ кесак.
Қаттиқ кесак,
Зўр югурдак.
Хаёлимни шундай есанг,
Сени кўтариб келар келажак.

1. *Абдували* — А. Қутбиддин.

2. *Абдулла* — А. Орипов.

Ҳали ҳам мен гўл, тўпори,
Дардларимга қўшиқ чўпкори,
Езма дерлар сен бекорни
Қалламда ўйнашиб кўпкари.
Сўз меники, ютуқ кимники
Йўқми бошқа айт, Вафоқул
Қўшиқнинг бори,
Қўшиқнинг нори.
Айт тўпори
Айт баҳорни.
Бу воҳада ҳамма бедор,
Қайноқ кўнгил бизга дилдор.
Девоналар бари баҳор...
Айт тўпори,
Айт баҳорни.
Баҳорларда бир қўшиқ бор,
Қатлам-қатлам дардим — нигор,
Қатларини титар сетор.
Юрагимда сўнмас ўт бор,
Тангрим бўлса яна юбор.
Топинганим дашту кўлвор.
Ёпинганим эса баҳор.
Бир қўшиқ бор,
Кенгликлард яланг оёқ,
Ялангликлар берган маёқ.
Орзу, орзу,
Ортингдан югуриб бўлдим-ку този.
Қулаб кетган созми, тилак.
Отам чечак,
Онам чечак.

Укаларим бу келажак.
Йўловчи булоқлар зиёрат,
Юрагимдаги мазорат
Қўрғоним баҳор бўлажак,
Бир қўшиқ бор...

* * *

Мен умид тилида чиққандим йўлга,
Армоннинг элида экан юлдузим.
Тақдир қовжираган қамиш қўлида,
Кўкламнинг томоғи — йиртилган бўғзим.

Елкамда хуржуним йўқ, кўнгилда хуржуч,
Нодон куйларимнинг чўнтаги бўм-бўш
Келгин, боғларимнинг ариғи ажин.
Кетма, ҳайратимнинг тоғи Алпомиш.

АТТОР

Аттор келаяпти, изғир арава,
Йилларни сотади Шоди амаки.
Хуштакбоз кўчада қўпади ғалва,
Майсиз шишачалар олишиб дакки.

Улғаймаган шодлик қилади торлик,
Югурар жанжалкаш шалпанг қулоқлар.
Уларга топширади ғилдирак ёрлиқ.
Ҳамроҳлари шамол, ғайир буйноқлар.

Тилла аравада ортилган қуёш,
Энг гўзал имконларни беради кунлар.
Тўрва халта тагларида тиқилиб кўзёш,
Қишлоқни босиб кетар исмсиз куйлар.

«Мен аттор бобомни кўраман яхши,
Меҳрлар тиламас меҳрлари бор»
Қўшиқ улашади Шодиқул бахши,
Ўзбек боласининг эртасига зор.

СИНГЛИМ НАСИБАНИНГ ШЕЪРИ

Елғиз кўйлагим баҳор,
Жулдур бўлди, на қилай.
Ураган дуррам булут,
Йиртилди, қайдан олай.

Рўмолчамдаги ялпиз,
Аразлаган ариқдан.
Тунлари қўноқ юлдуз,
Билибди зар балиқдан.

Кетмоқчи зоғора ҳам,
Бўлганда овора ҳам.
Ёзсанг-чи хат сиёҳдон,
Эмас-ку улар меҳмон.

Офтоб кўчираб дарсни,
Отамнинг даласига.
Қандай яхши қаҳратон,
Ўзбекнинг боласига.

Сариқ девмикин билмам,
Учар гилам учмасин.
Битта илтимос, ака,
Ой-чироғим ўчмасин.

ТАБИАТДАН АДАШГАН ОЛМА

Нишон бобо,
Алдамчи сабо
Олмангизга айтинг, гулласин
Баҳор
Баҳор — наво.
Ишонинг, бобо.
Йўл четида мунғайган ҳаё,
Гулламаган олма бедаво.
Дуо қилинг, гулласин дуо.

Юрилмаган изча қирқ кокил,
Мени севган қизча қирқ кокил.
Ваъда бердим гуллар деб бу йил.
Бутун қишлоқ эшитиб олган дил.

Ёнган тупроқ,
Шўхлик олма қоқ,
Ёздан муччи олган қораялоқ.
Менда ёз йўқ,
Жим тур, овоз йўқ
Муҳаббатим этилди талоқ.

Кулфатларда кечиккан совчи,
Фасллардан кучугим сўровчи
Мен бир томчи,
Олма бир томчи
Йиллар ўзи ҳамиша овчи.
Адаш чироқ, —
Юраги булоқ —
Тутаяпти тул олма тўяғоқ...

ТРАМОҲ¹ ТАСАВВУРИ

Зарғалдоқ юракни қон этди кузак,
Армоннинг шохида етилди гўдак.
Мовий қорачиқлар кўтарди жангни,
Ишқнинг яралари қийнайди мени.
Руддек ҳайқириқли қалбнинг ўзани,
Амри билан идрок жонга руҳоний.

Зағизғонлар учган галалар қайтди,
Арғумоғи югурик жувонмарг дардини.
Мағрур нигоҳ билан ҳўплади борлиқ,
Илдизи, тўфони тупроққа боғлиқ.
Равоққа исмингни оҳанг уйиб гунг,
Алам билан боқий тилга кирди сўнг.

Зулфи эшилмаган, эй субҳи содиқ,
Изингдан термулиб ой бўлди ориқ.
Менинг ҳайратларим бари яшил қон,
Руҳимнинг фалаги тушун кўнгилжон.

¹. Трамоҳ — куз

Алл водийсида хазонваш келдим,
Апрель йўргаклаган қип-қизил тилим.

Замин ҳаяжони нил тортган кўклам,
Адирни кўтариб мавжланар эдик.
Майсалар сингилча, дарахтлар ака,
Исмимиз толларга қиларди беглик.
Ризимиз кетидан улғайди барча,
Айтгин сарғайган куй тиклаган гўша

Зухра умидида келади эрта,
Анга соҳибқирон топилгай эга.
Мен нега маъюсман, мен нега ғамгин,
Иплар дор бўлгунча, дорларки Каъба
Ранглардан рангларга сотилган чечак;
Алвидоси ила лопиллар кузак.

НОЯБРНИНГ ОХИРИ

Яланг шудгорларнинг мусиқаси бор,
Қуёшни узатиб кутади ойни.
Гапдон кайвонидек лапанг трактор,
Ағдарар деҳқонлар қурган саройни.

Шўхлик кунларидан айрилган машшоқ,
Ғамгин югуради уфқлар бўйлаб.
Сувдонсиз булутлар юпун ва қашшоқ,
Шишади дарёлар қонидан ҳўплаб.

Узилган япроқлар қайтмаёди, тайин.
Йилларни бузади даҳрий оломон.
Орзунинг келинчак юртида сайил,
Қизларнинг рўмолин боғлайди осмон.

Жоҳил хиргойига сут берган чилла,
Ўзини унутган. Шимол ёди-ла.
Ўут тиклаган чайла — лола қаерда,
Қарғалар тентирар омон ортидан...

★ ★ ★

Сомон йўли сап-сарик,
Тун борлиқни ютади.
Бўзлаб қолган орзулар
Қўш йилларни кутади.

Нигоҳлар парча-парча,
Кўкларни безар сўроқ.
Унутилган дунёнинг,
Мажнуни содда, қўрқоқ...

Девона, гар сабони,
Йиртиб ўқиган баҳор.
Боқ тепага йиғлоқи
Ситоралар бахтиёр.

Тонг — очилган қизғалдоқ,
Ҳали ғўра бахт, кулфат.
Гулларнинг энг сараси.
Менга қилади шафқат...

ОХАҚЧИДА

Охакчида пишди шафтоли,
Кесаклардан ҳуркиб қизарди.
Охакчида қизнинг хаёли,
Гунг йигитнинг дилин безади.

Қуртга муччи берган шафтоли,
Қийналади тотли бўлолмай.
Ери ётти қучган Чумоли,
Тўлғанади ўлиб ўлолмай.

Нигоҳ бўлса телба харидор,
Дард ўпмаган қалбни топади.
Сўрилмаган шафақ лабларни,
Гўзал гуноҳ билан ёпади.

Шамол калтаклаган шафтоли,
Йиғлашидан чўчийди кампир.
Хасис, дили уйғоқ чолини,
Бепул келган қоронғи ғажир.

Охакчида югурмоқда куз,
Қиз танлайди, танлайди мева.
Охакчида ҳусни ойдаи қиз
Совчиларга қилади сажда

Гунг йигитнинг ишқи шафтоли,
Қизариши даҳшатли ҳайрат,
Бахт туғади қизнинг хаёли,
Янчиб оёқ учида сийрат.

Саломат, тиллари кесилган меҳрга ишэн,
 Балки унинг қазоси жуда ҳам яқин,
 Боғлар ҳасрат билан эгилган ларзә-и,
 Мевалар тупроққа кўмилган чақин.

Мевали уйларим ҳеч топмас охир,
 Бепоён борлиқда асраганим ҳеч.
 Энг улуғ дўстим ҳам сотади қаҳр,
 Энг ёвуз душманним нутилган ўч.

Кўклам деб билганим айни қаҳратон,
 Ғунчалар лаблари бурушган, сағир.
 Ичимда гупурар қишда саратон,
 Ургатма! Қайсига ишонай ахир.

Онамнинг даласи мунгнинг рангида,
 Отамнинг дўқлари унда экилган.
 Халойиқ кўролмас етимча виждон.
 Менга пул ўрнида берилган.

Ҳолатимни кўриб ёнар жигарънг,
 Умид томирини чопмоқда болта.
 Аёз йиллар аро ғунчаси ғарнинг
 Тубанликни эмиб, кетмоқда олға.

Бизни хўп қийнади ақли ғўр қисмат,
 Қонимизни сўриб, туфлайди чоғи.
 Ортада бўғиб ўлдирилган муҳаббат,
 Олдинда нил тортилган бахтнинг байрәғи.

Кутмагин аврашларнинг руҳимга ёқишини,
Кутгин баъзан дарёнинг кўлмакка боқишини.
Чаккангга ҳасратлардан гул тақиб олибсанми,
Мен ёқтирмас нокасга сен ёқиб қолибсанми.

Ғамлар менинг жўрагинам, мунгла сенинг дугонанг.

Пойимда кўкарди ой, бошим кўмди тупроқлар,
Сен қалб, севишдан бездинг, мен тўймадим севмоқдан,
Шафақ ханжар бўлади, гар қуёш гар бўлади,
Менинг лаҳадим чўкиб, майсалар улғаяди.

Хоклар менинг жўрагинам, тоқлар сенинг дугонанг.

ИККИ НОДИРА ХОТИРАСИ

I

— Мени ўлдиргайлар ёлғон ўлмагум,
Эрта пешинларда уйғонаман жим.
Исён рангидадир тагин кўйлагим.
Ишқни билмаганлар ҳеч кўйламасин.

Рўмолчаси байроқ Нодирабегим.

Қабрим тепасида кўкарган гўдак,
Тилсиз тобутимдан юборгум хитоб.
«Тушимда кўрсам эди» ни танғир келажак,
Бахтли авлодларим қучоқлаб офтоб.

Рўмолчаси рубоб Нодирабегим.

Қошим қиличини синдирган замон,
Бухорони хўрлаб келди девона.
Қирқилган сочларимдек тўшалди Қўқон,
Тиз чўкмаган шеърлар сув бўлди ёна.

Рўмолчаси бетоб Нодирабегим.

II

Қанча сафлар ўтди ва қанча армон,
Қалбни чирқиллатиб ноёб ёқутдек.
Менинг девонимни этгай ошиён.
Қишлоқ томларидан ўсган мактублар.

Дуррачаси офтоб Нодирабегим.

Журъатда чайқалдилар лолалар шунда,
Ҳисларимга қирлар бўлди парвона.
Ухламай қўшиқ ёзди менмас ирода
Нигоҳимга йўллар солди майхона.

Дуррачаси шароб Нодирабегим.

Менинг бахтсизлигим ва бахтим шеърим,
Боғларга арвоҳдек қадам ташлайман.
Тупроқдамас менинг юракда гўрим,
Улгунимча сиқтаб, эслаб яшайман.

Дуррачаси кўлоб Нодирабегим.

III

Ҳали дарёларнинг томири кўкда,
Ҳали орзуларнинг йўқдир поёни.
Даштнинг ўртасида юраги елкан,
Топилган, йўқотилган ишқнинг майдони.

Хотираси моҳтоб Нодирабегим
Дуррачаси сароб Нодирабегим.

НИККОЛО ПАГАНИНИНИНГ «АЛПОМИШ» ДОСТОНИ

Аҳай, бузрик қалбнинг нигоҳи ҳовуз,
Алпнинг юрагини ковлаган Барчин.
Ишқнинг дарёлари тошади сўзсиз,
Наъра эгаллайди ер қаъри, аршни.

Аҳай, кўпкарида оёғи қон Март,
Термулган кўзларида тунаб Бойчибор.
Бойсун-Кўнғиротнинг довуғи қанот,
Ун тўрт ботмон қўшиқ иплари йўқ дор.

Аҳай, овозанинг қўли парли ёй,
Асқартоғин чалган қудрат довуши.
Қалмоқ талошида ҳуркитилган Ой,
Тўқсон молнинг инқилоби қовушиб.

Аҳай, севги дара, сийлаган тўра,
Оқмоқда ориятнинг мисоли жола.
Олти ойлик йўлдир Чилбирдаги бахт,
Туғённи қамчиллагин, туғённи, жўра.

Аҳай, сарҳадларни олди ғар Чилла...

МИРҚАРИМ ОСИМ

Танимадим сизни йигирма бир йил,
Широққа ўн ёшида дуч келган ёдим.
Тўмарис юрагимга қўр ташлаган гул,
Борингизга шукр, Мирқарим Осим.

Муаррихлар бари тўнка ғўралар,
Мозийга лавангларнинг дасхати қози.
Темур Малик тушиб келар кемадан,
Борингизга шукр, Мирқарим Осим.

Дарё десам қатра дилим тўлмади,
Ҳайратимга Турон макон бўлмади,
Куйимга Ибн Сино салом йўллади,
Борингизга шукр, Мирқарим Осим.

Қуёш ол шафақни ҳар кун кияди,
Сўнгра нигоҳларга ташлайди одим.
Алишерга кимнинг кўзи тегади,
Борингизга шукр, Мирқарим Осим.

Қамтар дуторларнинг умри ортида,
Руҳи булоқ бўлган оғалар тилсим.
Қарвон йўлларида баҳор ортади,
Борингизга шукр, Мирқарим Осим.

Мана, кеч англадим, таланган қарвон,
Ер қаърини қучиб, ётибди осмон,
Ўлгунимча мени ўлдирар армон,
Қўйингиз-ай азим, Мирқарим Осим
Руҳингизга таъзим, Мирқарим Осим.

СУНГГИ ҚУШИҚ

*Ахмад Зоирнинг Шарқдан
(келаётган турналарга айтганлари)*

Эҳ-ей, баҳорлари келмаган осмон,
Турналар бостириб келяпти бизга.
Қани, қанотингни ёйгин армонжон,
Жуда ўхшаркансан мен севган қизга.
Майли аразлангиз турналар мендан,
Сизни мадҳ этмади овозим — рубоб.
Лекин келажакдир қишнинг ортидан,
Менинг турналарим — буюк инқилоб.
Қаранг, ўз қабримни ковлайман ўзим,
Дунёни қучаётган сўзларим озов
Мен мана бу қабр — дунёни буздим,
Кўзларимда гуллаб ётар изтироб.
Ҳисобмас, йиқилдим, рубобим синди,
Хайр, дилда айтгум охирги сўзни:
— Енгилмас қўшиғимда баҳорлар унди,
Менга оқ йўл берган қуёшнинг ўзи.

* * *

Дарёлар қуриди, қуриди кўнгил,
Япроқлар чириди, чириди кўнгил,
Гуллар сўлимасдан сўлиди кўнгил,
Бизларни кетмади ташлаб чумчуқлар.

Қорлар ёғмади-ю, дарбадар офтоб,
Телба ёмғирларнинг дилида рубоб.
Елғиз адирларда тутинган аҳбоб,
Бизларни кетмади ташлаб чумчуқлар.

ОЙ БИЛАН ҚУЕШ УЧРАШУВИ...

Узоқларда лўкиллар Шарқ, чўккалар Ғарб,
Урталикда қонсирайди армоним...
Керак экан ҳавас билан кийилар Дард,
Ер қаъри ва арш аъло ҳоқони.
Ҳар меҳмон деб кечди қонлар,
Азонларнинг ёбонида тентирайди пайраҳа.
Тун кундузи, кун оқшомни қувлаб етмас,
Қиёматдан омон қолган ҳурбақа.
Қизғанади тепачалар бўрилардан итларни,
Дарёларнинг соғинчлари етолмайди уммонга.
Юлдузларнинг баданини аросатнинг битлари
Сўриб-сўриб қориштира саилол обу-ҳайвонга.
Қўр пичоқлар кутиб яшар кўришларин авлиё,
Тонгда яшаб кун кўрмаган йўлга чиқар дийдорлар.
Кенжа аср — мунг хиргойи, ўртангди Оснё,
Ғар ҳаётнинг соф қирини
асраб олган осмонлар.
Жаранг этиб саслар тинди.
хаслар келди йироқдан,
Уғриларнинг имонлари, тўғриларнинг
виждони...
Юрак дарёсида эрта тошса-ошса қирғоқдан,
Зикр тушиб ўқийсизму, чўқийсизми Қуръонни...
Бир бадбахтга минг дор экан, дутор экан дурралар,
Юрак халта, ҳислар хаста, аттор экан дурралар.
Ғийбатларнинг адоғида эски гулхан, гулшан, ишқ,
Тупроқ кўмиб, тупроқ туққан мангу яшил далалар.
Ари — кампир, дилда тамбур қайтади,

Қақнус ёнса гўдагига тўйхона.
Явшан гуллар ошиғини қоқигулга айтади,
Само билан ер бўлмоққа топилади баҳона.
Қовушади тоғликларнинг туғёнлари дашт билан,
Уғирланган лолаларнинг шаҳарлар қайнонаси,
Мени кечир, мен билмадим, гўлдирадим ишқ билан
Қўнглимдаги кўчатларим шамсуқамар онаси...

МИРТЕМИРНИНГ СЎНГИ ҚУНЛАРИ

Баҳорим келмади, мен тўйдим йиғлаб,
Юрагим ҳеч кимга демади хайр.
Янтоқлар кўкарди руҳимни англаб,
Болалик қабрига гул қўйган сабр.

Даштлар чопқиллади яланг оёқлаб,
Сарғайган ҳаяжон — оға Туркистон.
Ялангликлар келди мени сўроқлаб,
Яссавийни ёдла, Яссига ишон.

Очиқ хотирамда ин қўйди алам,
Топталган элимнинг хунини кўриб
Нигоҳим ердадир, бўғзимда қалам,
Борарман сарғайиб, борарман сўлиб...

* * *

Турна бўламан мен ўлгандан кейин,
Япроқлар мурдасига аза очгувчи,
Йиғлоқи куртақларга бергувчи эмизак.

Майса бўламан мен ўлгандан кейин,
Чумоли галасига маъсума ҳайрат.
Ва фил сўқмоғида номсиз истеҳком.

* * *

Мен ўлган кунда, гуноҳимни ювади ўлим,
Сўроқсиз хотинлар лачагига бурканади йўл.
Айниқса баҳор шафтолиси йиғлайди сўлим
Қизил гуллари-ла кўксин қилиб ҳўл.

Мен ўлган кунда, гуноҳимни ювади ўлим,
Сўзларимни ўстиради тоғда лолалар.
Гиёҳларнинг нигоҳида чақнайди умрим,
Туғилади ўлик юртда тирик болалар...

* * *

Хонамда Хитой гули.
Очилади қаҳратон
Эсимга тушади кўклам.

Дераза тирқишларида пахта
Совуқдан ҳимоя қилади гулни
Хаёлимда жонланади дала.

Деворда буюклар сурати,
Эътиқодлар эгаллаган ўрин.
Қилинмаган ишларим бўғзимга ёпишади.

Хонтахта четида қотган нон,
Бир учини пишак тишлаган.
У мени сичқон деб ўйлайди чоғи...

Суратлар адоғида бир кўҳна обтова,
Тортиниб кўнглимни қувончга тўлдиради,
Достончи бобомнинг арвоҳи обтова...

Хогинимга обтова мискинлиги ҳечам ёқмайди,
Елғиз қолганда ундан уялади.
Меҳмонлар олдида эса орият қилади.

Кунжакда устида кўрпалар йиғилган
индамас китоб шкафи,
Ўқилгандан кўра ўқилмагани кўп ҳасратлар.

Эшигини очишдан қўрқаман ҳисларни,
Барибир қачондир нурайди лоқайдлик девори
Шундай эмасми бедаво журъатим.

Печка ҳам ёнади бу уйда ёз-қишин,
Тутуни эгаллаган
Баҳорни, кузни.

Ҳозир оҳимни бутун қиламан,
Ҳозир сабримни ўтин қиламан.
Ён хонам, ён юрагим...

* * *

Унутдинг. Унутмам, юракда гуллар,
Хотира қабрида кулди бойчечак.
Ёримнинг дардини, изини чизай,
Акам бўл, укам бўл, камалак.

Қайдасан? Қайларда улоқиб қолдим,
Дарёга етмасдан наҳот битаман?
Ишонма, ишонгин умиднинг қули,
Мен сенга кўкламни ҳадя этаман.

Ойлар ўртасида бўсанинг ранги,
Йиллар оша эса тонгнинг овози.
Мен сизга эсдалик учун қолдиргум,
Севгига зориққан ўн етти ёзни.

Бўшанг ёғдулардан чақнади тилак,
Отлар дупурини ёдлади алла.
Мен сизга эсдалик учун қолдиргум,
Ун еттига кирган яна бир дала.

Орзу субҳонининг дардлари йўлда...
Онам кўз ёшига ёпинган осмон.
Мен сизга эсдалик учун қолдиргум,
Сиқтамоқлик учун ўн етти армон.

Сўнгра мунг оралаб қайтмайман ортга,
Майли меҳрларсиз узилгум, толгум.
Ёдга олавергим қишлоқ йўлини,
Кўзингиз чўғларини кўзимга олгум...

ЧИЛЛАНИНГ ОХИРИ

Песнинг баданидек чўтир далалар,
Лаблари гезарган олманинг,
Улаётган қорлар алданган.
Этаги кир аёз холанинг.

Терлаб, охир муз қотган юрак,
Нафас олиши бўғилган қария,
Тўнғич ўғил кўклам бедарак,
Бахтсиз сулув — хазон жория.

Кўзи мовий анҳор ойимча,
Кўз ойнаги синган, ёрилган
Молхонанинг тешик томига
Қизгалдоқнинг қони қорилган...

ҲАМАЛ АРАФАСИДА

Нетай, турналарга қўллар етмади,
Орзумнинг баҳори қоқмоқда қанот.
Далалар устини забт этган қўшиқ,
Имконни йўқотиб бошлаган ҳаёт...
Рухимда шафаққа сингиган маъво
Аламдан рўмоли учган Осиё.
Нағмадек ёмғирдан кўпчиган тупроқ.
Ошиғин талашиб тароқи осмон.
Дарёлар сал олдин эдилар арвоҳ,
Эътиқод сафарин кутмоқда сайёҳ.
Ридоси пистоқи, нафаси кулвор,
Азият саҳронинг қўлидаги тор.
Нигоро ҳисларга жўр бўлган бўшлиқ,
Оғзида хотирот қип-қизил гилос.
Дайдиган тугённи сафларга қўшиб;
Ирода гул тўкар, лек ҳамон аёз,
Рангларга ранг тилаб интилган забон.
Аллалар қишлоқни авжи напормон.
Нортуя ўркачли тўзғиган ҳаво,
Орази суюнчи қирда қизгалдоқ.
Даралар дупурлар кўпкарими-ё,
Илтижо ухласин ойтўлғоқ.
Рад этмас ишқимни кўк қафас,
Айқирар ўрлайди сурх ҳавас.

Намозшом итлари йигилган,
Оҳангдан сарғимтир ул қуёш.
Далалар юраги сиғинган,
Исёндир, кетмонлар ялангбош.
Рухсори ўтриққа айланмай,
Айрилиқ вафога айлангай.

Нидодан навога бир қадам.
Оламда орзудек биланги.
Дил сўнгсиз қибарган ва ёд ҳам,
Иймонлар шайдо ва тиланчи...
Рухимни февралда кўтарган,
Адирдан мен ёниб ўтаялман...

* * *

Бўғзимни тилади ўтаётган кўклам,
Телбаваш изғийман дарё лабида.
Найга айланмаган қамиш дўстгинам,
Бир куй бер, тўзиган кўнгил қабрида.

Дупурлаб чопади қирларда тойча,
Кишнаши янгилар кўҳна оламни.
Бобомнинг соқоли — гуллаган олча,
Бу менинг ўланним — сўнгсиз кўлами.

Кўзимдан жой олган бевош истиқбол,
Успирин нигоҳим мисли камалак.
Шафақнинг қонига бўяб руҳимни,
Ишқ бергин, ягона, сочи жамалак.

Бўғзимни тилади кетаётган кўклам...

БАҲОР ОРТИДАН МУНОЖОТ

Қабри йўқ баҳорни кўндим қалбимга,
Лолалар лабимда юрибди сузиб,
Баҳор кетяпти, баҳодир дарға,
Ортидан югурдим арвоҳдек тўзиб.

Қани, орзуларнинг дояси ҳамал,
Олхўри дарахтининг оғзидаги сут.
Қорачиғим фарёд этмоқда қамал,
Наҳот ўтганларнинг бариси унут.

Ун саккизга кирди холамнинг қабри,
Ун саккизда кетган эди ўзи ҳам.
Иигирма уч ёшда йиғлоқи ари,
Отнинг дийдасидан қаттиқдир дийдам.

Ужар саҳронинг кулбасича бор,
Юрак эшигидан чиқмоқда қўклам.
Мени ташлаб кетма, азизим баҳор,
Этагингга тўкай бор-бутун ғуссам.

Дағал чўпчаклар-ла шопирганда шон,
Хивчин миниб юрган бир бола эдим.
Баҳор эса миниб юарди ғунон;
Мовий ялангликлар ёпинган тилсим.

Сарғайган меҳрлардан ўсаётган дон,
Далани тўлдиради ҳали ҳам шўхлик.
Менинг юрагимни суғорган осмон,
Эскирган баҳор билан кетаётган ёшлик.

Содда софликларга қанотлар тилаб,
Турна арғимчоғи билан тиллашдим.
Навқирон ариқларга ялпизлар йўллаб,
Яланг оёқ баҳор бўлди улашим.

Шафақ йўрғагида тўққиз «алла»си,
Уч ой бормаганим узр, онажон.
Баҳор ҳур қуёшнинг тўнғич боласи,
Мангу тирикликка лаҳзали эҳсон.

Ортдан югуради менинг учун ҳам,
Бўталоғи каби дардманд туянинг.
Ёнингизда ҳалак жигарим кўклам,
Мени соғинсангиз унга суянинг.

Кўнгил сарҳадида кўкарди севги,
Апрель охиридек ўзгарган тусим.
Қирда мени кутган лолалар билан,
Ул қизнинг исмини ёзмоқчи эдим.

Улар учмайдиган қалбнома дафтар,
Йилларимни узиб, қайтмади варрак.
Лолалар ер қаърига этдилар сафар,
Изғиди адирларда бағри хун тилак:

— Тўкилса булутларнинг бемавруд қони,
Хуштак кўчаларнинг қалби, камони,
Болалик жанозасиз тарк этса жонни,
Уфқда етмоқчилар баҳор йўқласин.

Ишқнинг даласида армон ўрмоқчи,
Ишқнинг даласида чақмоқ ўроқчи,
Уғлига энг муборак дардни ёймоқчи,
Исм излаганлар баҳор йўқласин.

Етим қалби учун баҳорни эмган,
Ҳазратим ирода, деб ҳар кун ўтинган,
Қочқоқ булбулларга ака тутинган,
Томоғи йиртилганлар баҳор йўқласин.

Ҳаёт ва шеърят нимага қодир,
Келажак баҳорларим нимага дорир.
Турна этагида бўламан ҳозир,
Мени йўқлаганлар баҳор йўқласин.

Қабри йўқ баҳорни кўмдим қалбимга,
Лолалар лабимда юрибди сузиб.
Баҳор кетяпти, баҳодир дарға
Ортидан югурдим арвоҳдек тўзиб.

* * *

Эзилган кўкламнинг юраги бўлай,
Ариқлар рошида ялпизлар нутқи.
Чумчуқлар талаган райҳонжон ўлма,
Димоғимда хушбўй кунлар ҳуқуқи.

Бузилган кўнглимни безади чечак,
Шўр босган нафасим тиклади гўша.
Лолалар туғибди қирлар бир этак,
Нопормон тилагим очил бинафша!

ҚУҚЛАМ

Яна баҳор келди...

Абдулла Орипов.

Яна баҳор келди, бу ўзга баҳор,
Турналар йўргагида зангори қасос.
Уриклар кўтарган туғ ҳилпирайди зор,
Мен Абдулла эмас, Вафоман, холос.

Ҳамал варраклари қулдир орзуга,
Номсиз қиғалдоқлар исм йўқлайди.
Қабри очилган гул чопган қозига,
Кўринг бинафшани милтиқ ўқлайди.

Майса қуршовида қолган дала — туз,
Дайди булутлардан ичади заҳар.
Қимга қайғураман, борми менда сўз,
Бугун лолаларнинг мозори шаҳар.

Хотир чирик арқон, менинг бағрим қон,
Нега булбулларни гўрга тикдилар,
Ҳаяжонда номи улғайган зотлар,
Чала эътиқодли бўлиб чиқдилар.

Қишлоқ. Гап халталар орзумга дордир,
Уғирда ҳайратимни қоқидай туйиб.
Меҳримга онам, отам, укамлар зордир,
Тириклар мотамига юрибман куйиб.

Яна баҳор келди, бу ўзга баҳор,
Менинг кўп тилсимга етмайди ақлим.
Фақат бир ишончим Шарқдек устивор,
Уйғон, бир уйғониб ухлаган халқим.

* * *

Сунбула даштлардан чиқиб қочади,
Қаҳратон кафани устим ёнади.
Кўклам бўлса мени тирик топади,
Менинг куним яқин, келақол саҳар.
Бўғзимда юки суғд норлар келяпти,
Нафасим осилган дорлар келяпти,
Дунёни асраган ғорлар келяпти,
Менинг куним яқин, эшик оч, шафақ.

Қорайтиб ташлади оқшом номимни,
Майли чайнаб егин, қотган номимни,
Садқа қилай сенга, телба қонимни,
Менинг куним яқин, туғилгин қуёш.

Кўпқари соғинтирган далалар тақир,
Бобомни овунтирган аллалар айқир.
Чўкиб кетсам қани, бу ҳам бахт, тақдир.
Менинг куним яқин, тўлиб оқ дарё.

Қалтакланган қулдек ҳислари нимжон.
Суйиб, суйдиролмай оҳанг бағри қон.
Қалби кўр ғолибу, ишқ рамақижон,
Менинг куним яқин, тўлғоқ тут замин!

Омин! Омин!

МУНДАРИЖА

«Варрактлар осмонга солинган кўприк»	3
Номаълумнинг қўшиғи	3
«Бизга моҳмомонинг чодирини тинтиқ»	5
«Боқ тупроққа...»	6
Талабалар шаҳарчаси	7
Куз ва баҳор оралиғида	8
Чўлпон	8
Ҳизирнинг яланғоч нафаслари	9
«Сени фақат ғамлар қутласа...»	10
Кўкларнинг тўнғич кунини	11
Шарқ ҳақида Шарқнинг қўшиғи	12
«Отанг — Жануб ҳайдади-я»	12
Журъат	14
Қаҳратон этагидан кўклар куртагигача	14
«Телба фарёдими тинглар кенгликлар...»	15
«Эзоди куй...»	15
«Гунг келади бу йўлдан...»	16
Нуроталик бола сафари	17
«Алпомиш»нинг девони	18
Бузилаётган кўча бошида	19
«Итлар ҳуришида қандайдир сир бор...»	20
«Қишлоқ йўлда фасли заъфарон...»	21
Ҳайит оқшоми	22
«Сенинг тилинг дудуқ, кулар маймунлар...»	24
«Рўмолинг — кўм-кўк дарё...»	24
Бобом Файзулло Ҳайдар хотирасига	25
Ез-3-и	27
«Ишхона — гунг кунлар эҳромини...»	27
«Девона кулфатда туғилган сабр...»	28
«Мен телба, ўзимдан енгилган телба...»	29
Қул	30
Нусха	30
«Дарё ўзанига ета олмаган...»	31

«Туироқ том Устида қизғалдоқ...»	32
Қўшиқ	33
«Мен умид тилида чиққандим йўлга...»	37
Аттор	37
Синглим Насибанинг шеъри	38
Табиатдан адашган олма	39
Трамоҳ тасавури	40
Ноябрнинг охири	41
«Сомон йўли сап-сарик...»	42
Оҳакчида	43
«Саломат, тиллари кесилган меҳрга ишон...»	44
Қутмагин аврашларнинг руҳимга ёқишини	45
Икки Нодира хотираси	45
Никколо Паганининг «Алломиш» достони	47
Миркарим Осим	48
«Дарёлар қуриди, қуриди кўнгил...»	49
Сўнги қўшиқ	49
Ой билан қуёш учрашуви	50
Миртемирнинг сўнги кунлари	51
«Турна бўламан мен ўлгандан кейин...»	51
«Мен ўлган кунда, гуноҳимни ювади ўлим...»	52
«Хонамда Хитой гули...»	52
«Унутдинг, унутма юракда гуллар...»	53
«Ойлар ўртасида бўсанинг ранги...»	54
Чилланинг охири	54
Ҳамая арафасида	55
«Бўғзимни тилади ўтаётган кўклем...»	56
«Баҳор ортидан муножот	57
«Эзилган кўкламнинг юраги бўлай...»	59
Қўлаб	60
«Сунбула даштларидан...»	61

Адабий-бадиий нашр

ВАФО ФАЙЗУЛЛО

ВЕСНА

Стихи

На узбекском языке

Мусаввир У. Солиҳов

Мусаҳҳиҳ Ш. Соатова

Техник муҳаррир Е. Толочко

ИБ № 0504

Босмахонага берилди 12.10.93 Босишга рухсат этилди 19.12.93
Бячими 60×90^{1/32} Босма қоғози. Юқори босма. Шартли босма
табоғи 2,0. Нашриёт табоқ ҳисоби 2,1. 10 000 Нусхада. Буюрма
№ 300. Шартли бўёқли босмада нашр ҳажми 2,12. Баҳоғи
шартнома асосида.

Чўлпон нашриёти. 7000129. Тошкент; Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитаси ҳузу-
ридаги Тошкент китоб-журнал фабрикасида босилди. Тош-
кент, Юнусобод даҳаси, Муродов кўчаси, 1.